

Allemaal *Hollanders*

NHC: meer dan een eeuw oud, en springlevend

In juni is het 125 jaar geleden dat de Nederlandse Herdershonden Club (NHC) werd opgericht. Meer dan een eeuw oud, is de club springlevend en actiever dan ooit. Naast nestendagen op 15 april en 10 september, wordt op zaterdag 3 juni een feestelijke kampioenschapsclubmatch georganiseerd. Reden genoeg dus voor een uitgebreid verhaal over de rasvereniging, maar vooral ook: al die Hollanders.

Een herder en zijn kudde, schilderij van Anton Mauve.

Aan het eind van de 19de, begin 20ste eeuw dragen Hollandse Herdershonden stoere namen zoals: Wolf, Turkin, Giep, Trouw, Spits, Presto, Fik, Wakker, Jan, Tinus, Rap, Snoek en Tromp.

De NHC behartigt de belangen van de drie variëteiten binnen de Nederlandse Herdershonden: de korthaar, langhaar en ruwhaar. De website van de NHC vermeldt: "Het is een oud landras, van Nederlandse oorsprong. In vroegere eeuwen had men op het platteland, bij de herders en de boeren, een veelzijdige hond nodig. Een manusje van alles, dat weinig eisen stelde en aangepast was aan het harde en karige bestaan van die tijd. Uit die generaties is uiteindelijk de Hollandse Herdershond ontstaan, zoals wij die nu nog kennen. Deze achtergrond verklaart de oorsprong van de karaktereigenschappen, die tot de dag van vandaag vrijwel dezelfde gebleven zijn."

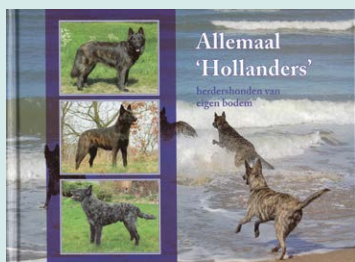
De Hollandse Herdershond komt oorspronkelijk vooral uit Drenthe en Noord-Brabant, waar veel boerderijen met schaapskuddes waren. Hij was niet alleen een schaaphoeder, maar manusje van alles op de boerderij, zoals waakhond en zelfs trekhond.

Dit 'oude landras van Nederlandse oorsprong' wordt uiteraard vermeld in H.A. Graaf van Bylandts standaardwerk *Hondenrassen*, onder de naam Hollandsche Herdershond. Omdat dit boek is verschenen in 1904, wordt de huidige rasvereniging er al in vermeld: de Nederlandsche Herdershonden Club met president L. Jonker en een contributie van 2 gulden (!)

'Inlandsche herdershonden'

De Nederlandse Herdershonden vormen een stukje cultuurgeschiedenis binnen de kynologie en het is onze dure plicht om dat te bewaren voor de toekomst. Men gaat ervan uit dat het huidige type Hollandse Herdershond al aan het begin van de 18de eeuw in de Lage Landen aanwezig is. Om het onderscheid te benadrukken, spreekt men in de 19de eeuw over 'vreemde herdershonden' (van buiten Nederland) en 'inlandsche herdershonden'. In 1874 en 1878 verschijnen de eerste Hollandse Herdershonden op een tentoonstelling, maar het zal tot 1890 duren voordat de naam 'inlandsche herdershond' verdwijnt en definitief plaatsmaakt voor Hollandse Herdershond of Nederlandse Herdershond. Het heeft lang geduurd voordat dit ras 'salonfähig' is; het moet 't in populariteit afleggen tegen de jachthonden, terriërs en collies, die veel meer in trek waren.

De tweede druk van het prachtige boek *Allemaal Hollanders*, door Gea Nauta, Mieke Schmid-Clemens en Miriam Vermeeren, is een uitgave van de NHC. Verkrijgbaar via boek@hollandseherder.nl.

TWEE RASVERENIGINGEN

Er zijn twee Nederlandse rasverenigingen voor de Hollandse Herder. Naast de NHC (www.hollandseherder.nl) is dat de Vereniging voor de Hollandse Herder (VVHH, www.vereniginghollandseherder.nl) die in 1989 ontstond toen een aantal korthaarfokkers zich afscheidde van de NHC om als Fokgroep Kortharige Hollandse Herder verder te gaan. De verenigingen hebben elk een eigen verenigingsfokreglement. De verstandhouding tussen beide verenigingen is goed en er wordt samengewerkt bij het ontwikkelen van convenanten en plannen van aanpak.

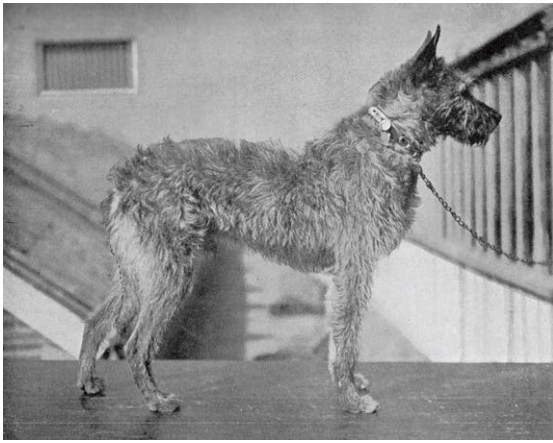
HOLLANDS OF NEDERLANDS?

De begrippen Hollandse Herdershond en Nederlandse Herdershond worden door elkaar gebruikt, maar de juiste benaming voor het ras is Hollandse Herdershond. Bij de NHC is gekozen voor onze landsnaam en dus niet voor een district (Holland). Daarom dus Nederlandse Herdershonden Club. De verwarring komt ook voort uit het feit dat in de rasnaam 'Hollandse' staat voor Nederland, en niet het district Holland.

In weer en wind

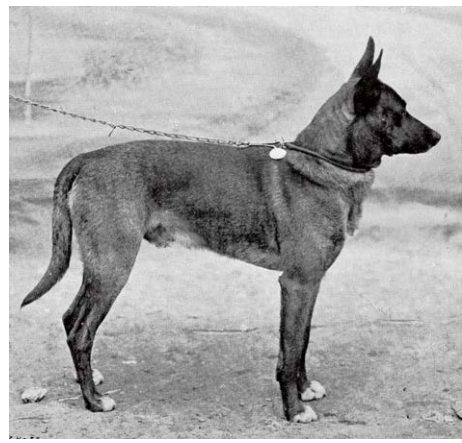
Als in 1898 de rasvereniging wordt opgericht, is dat met het doel het ras voor de toekomst te behouden. Dan ook worden de raspunten opgesteld en als karaktereigenschappen worden onder andere vereist: aanhankelijkheid, gehoorzaamheid, volgzzaamheid, waakzaamheid, betrouwbaarheid en oplettendheid. Bijzonder is ook 'weinig eisend', waarmee wordt teruggerepen op de taken van een sterke, werkende hond in weer en wind. De Hollandse Herdershond is een hoeder; hij moet ervoor zorgen dat de kudde, die wordt geleid door de 'menselijke herder', niet afdwaalt of percelen gaat begrazen waar dat niet de bedoeling is. Eeuwenlang is er bij de fokkerij geselecteerd op deze vaardigheden en die specifieke werkcapaciteiten staan op de eerste plaats. Het uiterlijk is aan het einde van de 19de en het begin van de 20ste eeuw van later zorg.

Het échte werk, het hoeden bij de schaapskuddes, is er nu voor de Hollandse Herdershond nauwelijks meer. Daarentegen zijn de mogelijkheden om met deze hond aan hondensporten te doen legio. Bijvoorbeeld gedrag en gehoorzaamheid, agility,

Ruwhaar Hollandse Herder Fram van G. Jochmann, Utrecht.

'Tromp van 't Gooi', korthaar van P. Wap, Hilversum. Foto uit 1897.

flyball en speuren, maar ze kunnen ook worden opgeleid tot politiehond, reddingshond, drugshond en explosievenhond. Die veelzijdigheid is een van de aantrekkelijke kanten van dit ras.

Veel veranderd

Het spreekt voor zich dat er in die 125 jaar sinds het ontstaan van de NHC ontzettend veel veranderd is. "De maatschappij was destijds landelijker en het fokken eenvoudiger", vertelt een bestuurslid. "Wel werd er veel inteelt bedreven, maar dit leverde nog geen grote problemen op, omdat het stamboek nog niet gesloten was en er honden van onbekende afstamming konden worden gebruikt. Fokken was nog niet aan veel regels gebonden. Het stamboek werd in 1954 door de Raad van Beheer gesloten. Er was ook meer tijd (de vrouw werkte vaak niet buitenshuis) en meer ruimte om te fokken. Het land was nog niet zo dichtbevolkt; een hond had dus meer ruimte en vrijheid. Tegenwoordig is er een fokkerijadviescommissie die advies geeft over combinaties, en er wordt getest op erfelijke ziektes. Verder wordt de mogelijkheid geboden om op nestendagen een swab te laten afnemen voor het maken van een uitgebreid DNA-profiel en proberen we de toename van het inteeltcoëfficiënt over de gehele populatie zo laag mogelijk te houden."

'Onverschillig, mits niet bont'

De rasstandaard van de Hollandse Herder is in al die jaren nauwelijks veranderd. Dat is in de rashondenwereld tamelijk uniek. Het type is hetzelfde gebleven, de minimale maat is

iets hoger geworden en er is een maximale maat. De grootste verandering is wel de vachtkleur. Die is tegenwoordig gestroomd. De rasstandaard zegt tegenwoordig: "De grondkleur is goud of zilver. Goudkleur kan variëren van licht zandkleurig tot kastanjerood. De stroming is duidelijk aanwezig over het hele lichaam, ook in de kraag, broek en staart. Te veel zwart is ongewenst. Bij voorkeur zwart masker." In Van Bylandts boek *Hondenrassen* uit 1904 staat bij 'kleur' nog: "Onverschillig, mits niet bont. Witte vlek op de borst of op de pooten is geoorloofd, doch niet gewenst."

Daniëlle Fama, secretaris van de NHC vertelt dat de korthaarvariëteit in ons land het meest populair is: "Mogelijk omdat veel mensen de andere variëteiten van de Hollandse Herdershond niet kennen. Als ze het ras al kennen, dan vaak alleen de korthaar."

Wat zijn, behalve de vachtstructuur, de verschillen tussen de drie variëteiten?

Een van de bestuursleden: "De verschillen zijn niet heel groot. De korthaar is degene die graag met je wil samenwerken en is het best trainbaar en geschikt voor alle sporten (afhankelijk van de bloedlijn). De ruwhaar werkt graag, maar wil je Internationale Gebruikshonden Prüfungsordnung (IGP) trainen, dan zul je als trainer en begeleider wat creatiever moeten zijn. De langhaar is vooral goed in datgene dat hij leuk vindt, zoals speuren/detectie. Nu met de variëteitskruisingen (zie hieronder – red.), en langharen die worden geboren uit korthaar ouders, zie je dat de verschillen kleiner worden."

Inzetten voor de fokkerij

Zijn er zorgen over de beschikbaarheid van dekruen? Hoe denkt de NHC over het onderling kruisen van de drie Hollandse Herdervariëtei-

NEDERLANDSE HERDERSHONDEN CLUB

Opgericht: 12 juni 1898

Aantal leden 1898: 130

Aantal leden nu: circa 600

Eerste voorzitter: L.J. Dobbelman jr.

Website: www.hollandseherder.nl

Algemeen emailadres: secretaris@hollandseherder.nl

ten als dat, in verband met een te kleine genenpoel, noodzakelijk mocht worden?

“Er zijn zorgen over het aantal fokcombinaties, dus het afnemende aantal nesten. Ook worden veel reuen al op jonge leeftijd gecastreerd. Sinds 2014 is er een plan van aanpak met betrekking tot de variëteitskruisingen. Dit plan is samen met de Vereniging voor de Hollandse Herder (VVHH) opgesteld. Op dit moment wordt er samen met de VVHH gekeken naar convenanten en naar plannen van aanpak voor verdere mogelijkheden.”

Ook de NHC moet zich conformeren aan de besluiten van de Raad van Beheer. Zijn er zaken waarmee de NHC niet gelukkig is?

“De Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) ofwel de privacyregels, waardoor de Raad van Beheer geen gegevens meer doorstuurt, is vervelend. Bijvoorbeeld omdat het hierdoor lastig is om in contact te komen met de eigenaar die we willen vragen zijn hond in te zetten voor de fokkerij.”

Hoeveel nesten worden er geboren?

“De korthaar wordt het meeste gefokt. In 2021 werden er in Nederland 23 nesten met 197 pups geboren. Bij de langhaar waren er slechts 4 nesten met 18 pups en bij de ruwhaar 2 nesten met 13 pups. De aantallen geboren honden bij de langhaar en de ruwhaar zijn de laatste jaren zorgelijk laag. Bij de korthaar zijn de aantallen ook lager dan vroeger, maar omdat deze populatie veel groter was, is die terugval minder alarmerend. Bij alle variëteiten zaten gelukkig ook nesten die het vervolg waren van een variëteitskruising. De meeste honden buiten Nederland zijn er in Duitsland, Finland, Frankrijk en de USA. Minder in België, Tsjechië en Zwitserland. De aantallen in het buitenland zijn in totaal vaak hoger dan in Nederland, zeker voor langharen en ruwharen.”

Als we vragen hoe de NHC probeert meer leden te krijgen, vertelt een bestuurslid: “Mensen die via een bij de NHC aangesloten fokker een pup kopen, krijgen na het doorgeven van hun gegevens driemaal een gratis clubblad opgestuurd. Verder proberen we op verschillende evenementen met een informatiestand aanwezig te zijn. Zoals onder andere op de Winner en de DOE dagen (Diergeneeskunde Outdoor Event) van de Universiteit Utrecht.”

Consequent opvoeden

De Hollandse Herder is een ras dat gediend is met een goede, consequente hand van opvoeden. Wat doet de NHC aan voorlichting voor nieuwe eigenaren?

“Tijdens het Fokkerijoverleg – toegankelijk voor alle leden – worden presentaties gegeven over verschillende onderwerpen, ook opvoeding komt daar regelmatig aan de orde. Op het besloten deel van de website staat het boekje *Een nieuwe pup*, dat leden gratis kunnen downloaden en dat fokkers kunnen meegeven aan hun pupkopers. Op nesten-

GESCHATTE AANTALLEN HOLLANDSE HERDERSHONDEN IN NEDERLAND

op basis van de database:

Korthaar 660 reuen en 630 teven – totaal 1.290

Langhaar 150 reuen en 140 teven – totaal 290

Ruwhaar 160 reuen en 150 teven – totaal 310

dagen is er meestal een gedragstherapeut aanwezig voor het beantwoorden van vragen. Ook kan men dan met vragen terecht bij het bestuur en de fokkerijadviescommissie. Wil je gewoon de mening van een liefhebber, dan zijn veel eigenaren en fokkers van Hollandse Herders graag bereid om over hun honden te vertellen.”

Rashondenproblematiek

Er is al jaren genoeg te doen over wat men ‘rashondenproblematiek’ noemt. Onbetrouwbare fokkers, ontbrekende gezondheidsgegevens, gesjoemel met stambomen, etc. Wat doet de rasvereniging aan het ‘bestrijden’ van deze problematiek?

“Een rasvereniging heeft helaas geen grip op fokkers die buiten de rasverenigingen om fokken.” Uit dit korte antwoord blijkt realiteitszin. Behalve dat ook deze rasvereniging de mogelijkheden om

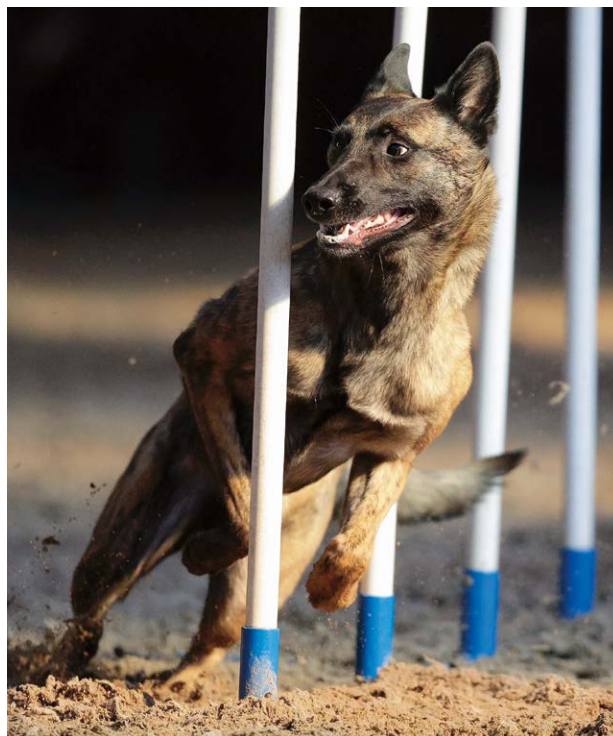

Foto: Cees van Hoogdalem.

Sportvrouw ‘Esenivery Brindle Guusje’.

Foto: Ron van Dijk

Saartje, Niek en Meike, een langhaar, korthaar en een ruwhaar Hollandse Herdershond.

het imago van de hond te verbeteren niet heeft, ligt 'bestrijden' op diverse andere bordjes, zoals die van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, de Raad van Beheer en/of andere dierenwelzijnsorganisaties."

Hollandse Herder als werkhond

Nederland kent op dit moment in diverse provincies een 'wolvenprobleem'. In hoeverre zouden Hollandse Herdershonden kunnen bijdragen aan de bewaking van schapen?

"De Hollandse Herdershond is een hoeder; hij zal blaffen bij onraad, maar hij is geen kuddebeschermingshond."

Hebben jullie een idee van het aantal Hollandse Herdershonden dat wordt gebruikt bij de uitoefening van een 'beroep', zoals bij de politie en de douane?

"Enkele honden zijn werkzaam bij de douane in het detecteren van verboden goederen. Ook zijn er nog Hollandse Herdershonden die werkzaam zijn bij de schaapskudden. Een aantal honden is opgeleid als speurhond bij vermissingen, rampen en calamiteiten. Bij de politie zien we veel 'Hollandse Herders', maar dit zijn meestal honden zonder stamboom. Soms zijn ze gekruist met Mechelse Herders, ze zijn speciaal voor politiedoeleinden gefokt."

Voor Hollandse Herdershonden is er een groot aanbod aan recreatieve sporten. Welke sport is groot binnen de NHC?

"Op landelijke wedstrijden zie je Hollanders helaas maar weinig. Veel mensen zijn op clubniveau bezig of richten zich op het halen van examens. Maar de laatste tijd lijkt het dat er steeds meer Hollandse Herdershonden trainen bij de schapen en ook detectie is populair. Verder kom je Hollandse Herdershonden tegen bij de IGP, agility, obedience, dockdiving, canicross, suppen, hoopers, dogdance,

speuren, mantrailing en search en rescue. De werkgroep Herderen van de NHC organiseert jaarlijks twee schaapshoeden evenementen. Elk jaar wordt onder de auspiciën van de NHC door drie zeer gemotiveerde hondensporters het NK IGP voor Hollandse Herdershonden georganiseerd. Jaarlijks tekent de WDSF (World Dutch Shepherd Federation), waarbij de NHC is aangesloten, voor een sportevenement met het WK IGP Hollandse Herdershonden en diverse Worldcups (mondioring, agility obedience). Dat evenement is ook exclusief Hollandse Herdershonden en met deelnemers uit diverse landen."

Cadeautje

Na 125 jaar is de Nederlandse Herdershonden Club een rasvereniging waarop de leden trots kunnen zijn. Met een voltallig bestuur, commissies, werkgroepen en kringgroepen, nieuwsbrieven, een clubblad, een Facebookpagina, een prachtige rasmonografie en een zeer informatieve website in vijf(!) talen. De aanleiding voor dit gesprek is het 125-jarig bestaan van de rasvereniging. Wie jarig is krijgt meestal een cadeautje en op mijn vraag wat dat zou moeten zijn, is de bescheiden wens van de NHC: "Het zou fijn zijn als het mogelijk zou worden om als zeldzaam Nederlands hondenras een uitzonderingspositie te kunnen krijgen op standaardregelgeving. Te denken valt aan het afschaffen van de 15-weken regel bij im- en export van puppen, die in het leven is geroepen om illegale import tegen te gaan."

Het is ongetwijfeld een wens die ook bij andere verenigingen van Nederlandse hondenrassen bestaat. ■

BEELDMATERIAAL BIJ DIT ARTIKEL

Alle pogingen zijn in het werk gesteld om de namen van de fotografen van de foto's te achterhalen. Dit is niet altijd gelukt. Wie rechten op afbeeldingen meent te hebben, kan contact opnemen met de auteur: horter@tiscali.nl.